

Intercultureel Netwerk Gent v.z.w.

GRIP

Werken rond delicate thema's met
kwetsbare allochtone doelgroepen

met een uitwerking van het praktijkvoorbeeld *Twee helften van een appel*

INHOUD

1. GRIP: de methodiek	4
1.1. Inleiding	4
Tussen de deelnemers en de gezondheids - en welzijnsdiensten.....	4
Tussen de deelnemers en de initiatiefnemer	5
Tussen deelnemers onderling.....	5
1.2. Opbouw van GRIP	6
De Basis	6
Doelgroep.....	6
Onderwerp en doelstellingen	6
Sprekers.....	7
Rekrutering.....	7
Verloop van de sessies.....	8
1.3. Van categoriaal naar inclusief	9
Locatie.....	10
Kinderopvang	10
Tolken.....	10
Groepsbegeleiding	11
Samenwerking.....	11
1.4. Personeelsinzet	11
1.5. Aandachtspunten bij het werken met tolken	13
2. Uit de praktijk: Twee helften van een appel	14
2.1. Aanleiding	14
2.2. Doelgroep	15
2.3. Noden van de doelgroep	15
De behoefte aan toegankelijke informatie.....	15
De behoefte om dingen te bespreken in een veilige omgeving	16
De behoefte aan uitwisseling met gelijkgezinden.....	16
De behoefte om gevoelige thema's te bespreken in eigen taal.....	16
2.4. Doelstellingen	17
2.5. Van categoriaal naar inclusief	17
Nederlands	17
Groepswerk	18
Samenwerking.....	18
2.6. Verloop van de sessies	19
1. Kennismaking en vertrouwen.....	19
2. Rollenspel "mijn man zegt..."	20
3. CAW en Contactpunt	20
4. Huwelijksproblemen en het effect ervan op kinderen	21
5. Groepsgesprek over het effect van huwelijksproblemen op de kinderen.....	21
6. Cel Partnergeweld (van CAW Artevelde en CAW Visserij).....	21
7. Vluchthuis.....	21
8. Seksualiteitsbeleving en relaties	21
9. Afronding en evaluatie	22
2.7. Signalen uit de twee reeksen	22
Kennis is macht	22
Invloed op de kinderen	22
Cultuur.....	22
Vooroordelen.....	23
Isolement.....	23

Wat met de mannen?	23
Emancipatie.....	24
2.8. Evaluatie van de doelstellingen	24
De deelnemers kennen de verschillende diensten en de hulpverleners	24
De deelnemers doen een beroep op de reguliere hulp- en dienstverlening wanneer ze in een moeilijke situatie verkeren.....	25
De deelnemers staan stil bij hun eigen vooroordelen rond de hulp- en dienstverlening en krijgen daar een genuanceerd beeld over.	25
De samenwerkende partner ontvangt de signalen van de doelgroep en leert de doelgroep beter te bereiken.	26
Empowerment	26
3. Kritische succesfactoren	27
Verskillende rollen, 1 team.....	27
Kort en concreet	27
De tolk	27
Kleine groep	28
4. GRIP: Hoe verder?	29
5. Bijlage: Promotie Twee helften van een appel.....	30

VOORWOORD

Intercultureel Netwerk Gent vzw werkt aan een toegankelijke hulp- en dienstverlening en informeert en sensibiliseert daarom de doelgroep etnisch-culturele minderheden over het bestaande aanbod. Op die manier willen we preventief werken en een bijdrage leveren aan de interculturalisering van de reguliere hulp- en dienstverlening. We zijn er immers van overtuigd dat de doelgroep dankzij deze sensibilisering gemakkelijker de stap zet naar diensten. We willen daarbij niet ontkennen dat hier ook nog andere factoren een rol in spelen, zoals de professionele houding van de hulpverleners, de aanwezigheid van tolken of de toegankelijkheid van die hulp- en dienstverlening. Om ook aan deze elementen tegemoet te komen, werken wij zo veel mogelijk samen met andere welzijnspartners.

We merken dat, ondanks de steeds groeiende bekendheid van welzijnsdiensten, niet alle doelgroepen even goed bereikt worden en er toch nog mensen uit de boot vallen. CAW Artevelde en Intercultureel Netwerk Gent vzw gingen daarom op zoek naar een alternatieve manier om de meest kwetsbare etnisch-culturele minderheden te informeren. We deden ontwikkelden een methodiek op maat van onze doelgroep, namelijk GRIP. Dat staat voor Groep Informatie Proces en verwijst naar de groepsessies die we organiseren om de doelgroep op een toegankelijke en interactieve manier te informeren en te versterken. De methodiek verwijst ook naar het proces dat we samen met de groep afleggen waarin de deelnemers of deelnemers hun eigen krachten weer ontdekken en opnieuw meer grip krijgen op hun eigen leven. We passen dat nu toe bij gevoelige onderwerpen zoals geestelijke gezondheidszorg of relaties en partnergeweld, zoals in het project Twee helften van een appel dat in het tweede hoofdstuk wordt uitgewerkt. Het is echter ook bruikbaar voor andere thema's.

Omdat het voor de meest kwetsbare groepen nog een grote stap is naar de reguliere diensten, hebben zij nood aan een specifieke aanpak. Met GRIP als categoriale actie hopen wij hen een opstap te bieden naar een inclusieve hulp- en dienstverlening. Door samen te werken met de reguliere voorzieningen hopen wij dat die, in het kader van een inclusief beleid, de fakkel van ons kunnen overnemen.

In deze bundel willen we de ontwikkelde methodiek GRIP omschrijven, zodat die ook door anderen kan worden gebruikt. Daarbij gaan we dieper in op de keuzes die we maakten om die zo toegankelijk mogelijk te maken. Vervolgens bekijken we het praktijkvoorbeeld Twee helften van een appel waarin CAW Artevelde en Intercultureel Netwerk Gent vzw met een groep kwetsbare Turkse vrouwen werken rond partnergeweld.

De GRIP methodiek werd ontwikkeld voor allochtone doelgroepen maar is, mits een aantal aanpassingen, ook bruikbaar voor andere doelgroepen die moeilijker te bereiken zijn. We denken daarbij onder andere organisaties die werken met en voor mensen uit de vierde wereld.

We hopen alvast dat GRIP je kan inspireren in jullie werk voor en met etnisch -culturele minderheden. Voor vragen kan je steeds bij ons terecht (zie contactpersonen in de colofon).

1. GRIP: de methodiek

1.1. Inleiding

Het letterwoord GRIP verwijst naar de belangrijkste bouwstenen van de methodiek:

GRoepswerk

Informatie

Proces

GRoepswerk

Aangezien de doelgroep moeilijk te bereiken is, willen we hen samen brengen in groepen waarin ze zich thuis kunnen voelen. We vinden het immers belangrijk dat de deelnemers graag samen komen en er ook plezier aan beleven. Daardoor zijn ze gemotiveerd om terug te komen en bouwen ze ook hun sociaal netwerk uit. We geloven ook dat dit groepswerk de stap naar de reguliere hulp- en dienstverlening vergemakkelijkt.

De duidelijk afgebakende doelgroep wordt in kleine groepen van ongeveer 12 mensen samengebracht op een toegankelijke plaats. Gedurende een aantal bijeenkomsten krijgen zij informatie en hebben ze de kans om persoonlijke verhalen uit te wisselen in een veilige omgeving.

Informatie

Het doel van GRIP is om op verschillende niveaus te informeren:

- ⇒ Tussen de deelnemers en de gezondheids- en welzijnsdiensten
- ⇒ Tussen de deelnemers en de initiatiefnemer
- ⇒ Tussen deelnemers onderling

Tussen de deelnemers en de gezondheids - en welzijnsdiensten

Aan de hand van een categoriale reeks willen we de doelgroep en de hulp- en dienstverlening dichterbij elkaar brengen om een inclusieve werking te bevorderen. We willen met andere woorden dat alle bevolkingsgroepen terecht kunnen bij de reguliere hulp- en dienstverlening.

Dat doen we enerzijds door de doelgroep te versterken. We geven hen niet alleen toegankelijke informatie maar maken hen ook sterker en zelfzekerder zodat ze makkelijker de stap zetten naar de hulp- en dienstverlening.

Anderzijds betrekken we de reguliere voorzieningen zo veel mogelijk. We nodigen experts uit en geven signalen door. GRIP is idealiter een samenwerking met een reguliere organisatie zoals een Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW), een school of

andere. Die partner is van bij het begin maximaal betrokken bij de organisatie en de inhoud van de reeks.

Tussen de deelnemers en de initiatiefnemer

De initiatiefnemer leert dankzij dergelijke acties de doelgroep beter kennen en verzamelt signalen die vervolgens in de eigen planning opgenomen kunnen worden of doorgegeven aan de bevoegde organisaties. Als er veel extra vragen leven, is het mogelijk dat een GRIP-reeks uitmondt in een tweede reeks, over een ander thema.

De deelnemers leren op hun beurt ook de initiatiefnemer beter kennen en zien waarvoor ze er terecht kunnen.

Tussen deelnemers onderling

De verschillende deelnemers komen uit een gelijkaardige context. Ze leven met dezelfde vragen maar ontwikkelden ook een aantal oplossingen of overlevingsstrategieën. Door elkaar te ontmoeten, leren ze van elkaar maar bouwen ze ook hun eigen sociaal netwerk verder uit.

Proces

De groepsbegeleiding legt met de groep een proces af waar de deelnemers sterker uit komen. Op het einde van de reeks krijgen ze als het ware meer grip op hun leven. Om dit proces te bewaken, wordt gezorgd voor een veilige omgeving.

Er is een professionele groepsbegeleiding en de samenstelling van de groep blijft constant. Door omstandigheden kunnen er mensen afhaken maar eens de groep gestart is, kunnen er geen nieuwe deelnemers aansluiten.

Er wordt ook voldoende tijd gemaakt om elkaar te leren kennen en de deelnemers op hun gemak te stellen. De meest gevoelige thema's komen dan ook pas aan het einde van de reeks aan bod, wanneer iedereen er klaar voor is.

Ten slotte wordt er in GRIP verder gebouwd op de eigen krachten van de deelnemers. Enerzijds hebben ze veel vragen en worden ze met veel moeilijkheden geconfronteerd. Anderzijds hebben ze ook eigen oplossingen en overlevingsstrategieën die doorheen de verschillende sessies uitgewisseld en versterkt worden. Zo bouwen deelnemers ook verder aan hun eigen sociaal vangnet en zelfredzaamheid.

1.2. Opbouw van GRIP

De Basis

Wanneer we op een toegankelijke manier gevoelige informatie geven aan moeilijk bereikbare of kwetsbare doelgroepen doen we dit het liefst door een proces aan te gaan met een kleine groep en dat gedurende een tiental wekelijkse sessies van maximum drie uur. Afhankelijk van de inhoud kan het aantal sessies hoger of lager liggen.

We nodigen daarbij voor elke sessie een expert uit. Een vaste tolk zorgt voor een professionele vertaling terwijl een collega het gesprek leidt en een sleutelfiguur uit de gemeenschap waakt over de groepsdynamica. We onderscheiden met andere woorden de volgende rollen: een groepsbegeleider, een sleutelfiguur, de tolk, de externe spreker en een verslaggever. Hiermee hebben we al een belangrijk aandachtspunt voor deze methodiek blootgelegd, namelijk de arbeidsintensiviteit ervan. (zie ook 1.4. personeelsinzet)

Doelgroep

De doelgroep kunnen we aan de hand van verschillende criteria bepalen zoals de taal, leeftijd, wijk, risico of leefwereld. We vinden het belangrijk om hier de samenwerkende partners bij te betrekken. We moeten immers strategische keuzes maken aangezien het aantal deelnemers beperkt is en we van in het begin duidelijk moeten weten wie we echt willen bereiken.

Hou rekening met de doelgroep wanneer je een moment kiest. Als je werkende mensen wil bereiken, kies je best een avond of een weekend. Voor mensen die niet werken kan je overdag samenkomen. Denk daarbij ook aan kinderopvang en hou rekening met de belangrijkste culturele of religieuze gewoonten of feestdagen.

Onderwerp en doelstellingen

Zoals eerder vermeld, speelt samenwerking een belangrijke rol in GRIP. Ook het onderwerp en de doelgroep wordt in overleg met die partnerorganisatie gekozen.

De doelstellingen worden gekozen in functie van de noden van de doelgroep. Alvorens het onderwerp af te bakenen, is het dus nodig om duidelijke en haalbare doelstellingen te kiezen. Hou hiervoor het SMART principe in het oog; zorg ervoor dat de doelstellingen specifiek, meetbaar, aanvaardbaar, realistisch en tijdsgebonden zijn;

We kiezen per sessie een specifiek thema. De onderwerpen zijn zo gepland dat we elke week verder bouwen op de vorige. Om overlappingen te vermijden houden we de sprekers op de hoogte van de inhoud van elke bijeenkomst.

Elke week blikken we terug op de vorige sessie door aan de groep te vragen om de essentie van de vorige keer te herhalen. Door de inhoud met hun eigen woorden te herhalen, blijft dat ook veel beter hangen. Bovendien zien we zo of de deelnemers alles goed begrijpen en kunnen zij alsnog vragen stellen of feedback geven.

Overlaad de deelnemers niet met informatie en kies voor korte sessies waarin je concreet rond één thema werkt.

Sprekers.

Om de herkenbaarheid te bewaken zorgen we voor een evenwicht tussen autochtone sprekers en allochtone of ervaringsdeskundigen. De allochtone experts zorgen voor de nodige herkenbaarheid maar hebben ook een voorbeeldfunctie. De autochtonen tonen dat de hulp- en dienstverlening culturele verschillen (meestal) kan overstijgen. De sprekers geven een gezicht aan de dienstverleners waardoor taboes en vooroordelen verbroken worden.

Trek een budget uit om de externe sprekers te betalen en voorzie voldoende tijd om hen in te lichten. Zorg ervoor dat zij op de hoogte zijn van de inhoud van de andere sessies en achter de doelstellingen staan.

Rekrutering

De rekrutering gebeurt door een sleutelfiguur uit de gemeenschap die verbonden is aan de organisatie, eventueel bijgestaan door de groepsleider. Aangezien het aantal deelnemers beperkt is, proberen we die mensen te selecteren die het meeste nood hebben aan de informatie. Dat wil zeggen dat we veel tijd investeren in huisbezoeken om een zicht te krijgen op onder andere de gezinssituatie van de geïnteresseerden. We kunnen daarbij ook verder bouwen op de aanwijzingen van andere hulpverleners of collega's, mits respect voor het beroepsgeheim. Daarnaast gaan we naar plaatsen waar de doelgroep al vaak samenkomt (bijvoorbeeld in een moskee of school).

Om zo veel mogelijk mensen te bereiken, concentreren we ons op mondelinge contacten. Ter ondersteuning of als geheugensteuntje zetten we de belangrijkste informatie nog eens op papier (data, plaats, contactgegevens).

Kort voor de bijeenkomst nemen we telefonisch contact op met de geselecteerde deelnemers om hen opnieuw uit te nodigen en praktische afspraken te maken. Het kan zijn dat er op dit moment enkele mensen afhaken. Deze lege plaatsen kunnen nog ingevuld worden door anderen. Om de veiligheid van de groep te garanderen kunnen er immers geen nieuwe mensen aansluiten wanneer de reeks al loopt.

Let bij de rekrutering op voor het Mattheüs-effect. Verder bouwen op de contacten die jij of je collega's al hebben, kan handig zijn. Toch moet je ervoor waken dat je niet steeds dezelfde mensen bereikt. Die groep heeft doorgaans al een eerste stap gezet naar de hulp - en dienstverlening terwijl je waarschijnlijk net die mensen wil bereiken die dat nog niet hebben gedaan.

Verloop van de sessies

Elke bijeenkomst begint met een verzorgd onthaal. De deelnemers hebben tijd om hun kinderen achter te laten bij de kinderopvang, sociale contacten te leggen en ontspannen te beginnen.

We starten elke bijeenkomst op een gezellige, huiselijke manier. Als de sessies in de voormiddag doorgaan, zorgen we voor een klein ontbijt. Op een ander moment beginnen we met iets anders. Zo willen we de deelnemers een welkom gevoel geven en de groepsvorming versterken

De eerste bijeenkomst overlopen we het tijdschema waar we ons elke week aan willen houden.

Nadat er praktische afspraken zijn gemaakt, werken we aan de veiligheid van de groep door het PICKASOLL- principe uit te leggen. (zie verder) Dat werd ontwikkeld binnen de welzijnssector om deelnemers te tonen dat ze hun mening kunnen geven en dat ze met vertrouwen en respect behandeld worden. Het toont hen ook dat ze zelf eveneens respect moeten hebben voor elkaars verhaal en dat de dingen die ze horen vertrouwelijk zijn.

Na het onthaal en een welkomstwoordje blikken we terug op de vorige bijeenkomst. De groep vertelt wat ze onthouden hebben van de vorige keer en er is ruimte voor vragen, reacties of feedback.

Vervolgens krijgt de spreker het woord voor het thema van de dag.

De groepsbegeleider bewaakt gedurende de sessie het groepsgebeuren en sluit de bijeenkomst af.

Zorg voor voldoende ruimte voor en na de bijeenkomst om eventuele vragen op te vangen van de deelnemers.

PICKASOLL¹

Privacy

Er wordt aan de deelnemers en de begeleiders gevraagd om de dingen die ze horen en zien binnen de groep te houden..

Ik

Deelnemers worden aangemoedigd om hun eigen mening te zeggen door ik - boodschappen te gebruiken. Zo sporen we hen aan om respect te hebben voor de mening en visie van anderen.

Cultuur

Veel deelnemers leven tussen twee culturen en voeden ook hun kinderen in deze context op. Het is daarom belangrijk om aandacht te hebben voor de cultuur van deelnemers. Die cultuur wordt grotendeels doorgegeven via de opvoeding maar daarnaast wordt iedereen ook door andere factoren beïnvloed zoals vrienden, onderwijs, media, en andere. In een groep vind je dus even veel culturen. Iedereen heeft immers een eigen achtergrond, je moet respect hebben voor de verschillen in sekse, huidskleur, etniciteit, specifieke levenswijze, ...

Kies zelf wat je zegt

De groepsbegeleider zal de deelnemers actief uitnodigen om aan een gesprek deel te nemen maar iedereen kan kiezen om te zwijgen.

Actief

Het is de bedoeling dat alle deelnemers actief betrokken worden bij het proces. Ze worden uitgenodigd om vragen te stellen en er is ruimte voor een eigen verhaal of ervaring. De groepsbegeleider moet hier flexibel op inspelen, zonder de doelstellingen uit het oog te verliezen. Daardoor kunnen de sessies een andere wending krijgen dan verwacht.

Seks en relaties

Binnen de groep wordt er niet alleen gesproken over seks maar ook over relaties, met de partner, familie, kinderen en de bredere omgeving of context. Iedereen is immers een seksueel wezen en is vroeg of laat seksueel actief. Toch hoef je niet seksueel actief te zijn om er ervaringen, gevoelens of een mening over te hebben.

Oriëntatie

Mensen kunnen heteroseksueel, homoseksueel, lesbisch, biseksueel of transseksueel zijn en dat is evenwaardig aan heteroseksueel zijn.

Lachen

Relaties, seksualiteit, rollenpatronen en andere thema's worden op een positieve manier benaderd. Seks en praten over seks is op de eerste plaats iets moois en leuks is en we vertrekken niet vanuit de gevaren en risico's die eraan verbonden zijn. Humor speelt daarbij een belangrijke rol, de groep moet ook eens kunnen lachen, zonder met elkaar te spotten.

Luisteren

Iedereen wordt aangemoedigd om naar elkaar te luisteren tot men uitgesproken is.

¹ PICKASOLL werd ontwikkeld door SENSOA

1.3. Van categoriaal naar inclusief

Het is de bedoeling dat de deelnemers of deelnemers via deze categoriale actie de weg gemakkelijker vinden naar de reguliere hulp- en dienstverlening. Om die reden maakten wij enkele strategische keuzes die de toegankelijkheid van GRIP bevorderen en ook een goede aanloop geven naar het inclusieve aanbod.

Locatie

Het is belangrijk dat de locatie van GRIP geen extra drempel vormt voor de deelnemers. Het kan namelijk zijn dat de doelgroep een bepaald gebouw niet vindt of niet wil binnen gaan omdat ze de plaats niet kennen, zich onzeker voelen of bang zijn voor sociale controle. We kiezen daarom voor een ruimte die voor iedereen toegankelijk is. Enerzijds kiezen we een plek die bekend is bij de doelgroep en voldoende bereikbaar is. Anderzijds houden we ook rekening met de associaties die een bepaalde plaats bij iemand oproept en selecteren we een neutrale plek zoals een buurtcentrum, een school of onze lokalen. Een goede plaats kan ook een van de diensten zijn waarmee samengewerkt wordt, op voorwaarde dat die neutraal en voldoende toegankelijk is.

Kinderopvang

Als we ook moeders met jonge kinderen willen bereiken, schakelen we vrijwilligsters in voor de kinderopvang. Zij kunnen eventueel betaald worden met een vrijwilligersvergoeding. De vrouwen kunnen dan met een gerust hart hun kinderen achterlaten. De sessies worden hierdoor niet verstoord en bovendien horen de kinderen geen dingen die ze beter niet horen.

Intercultureel Netwerk Gent vzw bouwde voor eigen activiteiten een vrijwilligerspool uit. Die bestaat uit verschillende (allochtone) vrijwilligers die professionele ondersteuning en vorming krijgen. We raden organisaties die vaak een beroep doen op vrijwilligers dan ook aan om een vrijwilligersbeleid uit te tekenen.

Tolken

We kiezen bewust voor Nederlands als de voertaal van de informatiereeks, met één tolk voor alle bijeenkomsten. Het is daarbij belangrijk om de tolk goed te informeren over de inhoud, de doelstellingen en de manier van werken.

Het gebruik van een tolk kan de groepsgesprekken een stuk moeilijker maken maar het is een belangrijke stap in de richting van een inclusieve hulp- en dienstverlening aangezien de deelnemers op deze manier vertrouwd geraken met een tolk en anderstalige hulpverleners.

Groepsbegeleiding

De groepsbegeleider is een neutraal persoon, die al ervaring heeft in het begeleiden van kwetsbare groepen. We kiezen daarbij in de eerste plaats voor iemand met de nodige expertise, afkomst komt op de tweede plaats.

Hij of zij wordt ondersteund door een collega die zelf afkomstig is uit de gemeenschap van de doelgroep of die hun taal en culturele gewoontes goed kent. (Bij andere doelgroepen kan dat ook een ervaringsdeskundige zijn.) Hierdoor is het gemakkelijker om het vertrouwen op te bouwen.

Samenwerking

Een belangrijke voorwaarde om via GRIP aan een inclusieve hulp- en dienstverlening te werken is de samenwerking tussen de welzijnssector en de integratiesector. Door de handen in elkaar te slaan kan expertise uitgewisseld worden. Daarnaast kan de samenwerkende partner signalen uit de groep gebruiken om de eigen werking toegankelijker te maken.

1.4. Personeelsinzet

Deze methodiek vraagt inspanningen van verschillende werknemers en partners die daar ook de nodige competenties voor moeten hebben. De verschillende taken moeten niet alleen onderling verdeeld worden, maar ook duidelijk gecommuniceerd worden aan de doelgroep.

Het is belangrijk dat alle betrokkenen voldoende bij de voorbereiding betrokken worden zodat zij op de hoogte zijn van de doelstellingen en inhoud van het project en daar ook achter staan.

We onderscheiden volgende rollen:

- ⇒ Groepsbegeleider
 - Begeleidt de gesprekken
 - Bewaakt het onderwerp, de doelstellingen en het PICKASOLL-kader
 - Zorgt ervoor dat iedereen aan het woord komt
 - Verzorgt de contacten met de tolk of externe sprekers en zorgt ervoor dat zij voldoende op de hoogte zijn van de inhoud en de doelstellingen van de reeks.

- ⇒ Sleutelfiguur:
 - Iemand uit de gemeenschap, een ervaringsdeskundige of een medewerker die de taal spreekt van de doelgroep en ook de nodige affiniteit heeft voor hun cultuur.
 - De sleutelfiguur heeft een brugfunctie en staat dicht bij de groep dan de groepsbegeleider.

- Speelt een belangrijke rol bij de rekrutering en de ontvangst van de groep.
 - Bewaakt de groepsdynamica van de groep en ondersteunt de groepsbegeleider.
 - Kan op het juiste moment zelf iets inbrengen, bijvoorbeeld wanneer het gesprek vastloopt.
 - Hoewel de sleutelfiguur dezelfde taal spreekt als de groep, kan die niet zomaar de rol van tolk op zich nemen! De sleutelfiguur draagt immers een andere verantwoordelijkheid en dat moet duidelijk zijn voor de deelnemers.
- ⇒ Tolk
- Één persoon doorheen de reeks.
 - De tolk zorgt voor een vertaling in twee richtingen. Als de groep overschakelt naar de moedertaal moet iedereen kunnen volgen.
 - Bereid de tolk voldoende voor.
- ⇒ Externe spreker
- De externe spreker brengt inhoudelijke expertise in
 - Zoek een evenwicht tussen allochtone en autochtone sprekers: kies in de eerste plaats voor experts die open staan voor de doelgroep. Zij hebben niet noodzakelijk veel ervaring met deze doelgroep. Sprekers die nog niet veel ervaring hebben met de doelgroep, vinden het vaak een leerrijke ervaring en dat kan de kwaliteit van hun hulp- en dienstverlening bevorderen.
- ⇒ Verslag
- Er kan ook iemand aanwezig zijn om het verslag te nemen van de sessie.
 - Dit moet voldoende gekaderd worden bij de groep zodat die weet waarom er verslag wordt genomen en wat daarmee gebeurt. Als je voelt dat de groep zich hier niet goed bij voelt, kan je overwegen om geen verslag te nemen.

Voorzie na elke sessie een korte nabespreking met alle medewerkers, waarin niet alleen de sessie geëvalueerd wordt, maar er ook ruimte is voor persoonlijke reacties. Bij gevoelige thema's kan het immers zijn dat jij of je collega's nood hebben aan ventilatie of feedback.

1.5. Aandachtspunten bij het werken met tolken

De aanwezigheid van de tolk heeft een belangrijke invloed op de groepsdynamica binnen een anderstalige groep. Bovendien kan een tolk ook weerstand oproepen bij de deelnemers. We willen daarom een aantal aandachtspunten in de verf zetten.

- ⇒ Verdeel je boodschap in kleinere delen. Door de tolk de kans te geven om in kleinere stukken te vertalen, vermijd je dat er informatie verloren gaat. Op die manier hou je het gesprek ook geanimeerd.
- ⇒ Maak duidelijke afspraken met de tolk
- ⇒ Kies een tolk die niet te veel banden heeft met de plaatselijke gemeenschap, eventueel iemand uit een andere stad. De doelgroep is namelijk gevoelig voor sociale controle en in een gesloten gemeenschap kan het zijn dat een plaatselijke tolk iemand van de groep kent. De tolkendienst kiest de tolk maar dergelijke gevoeligheden kunnen besproken worden.
- ⇒ Benadruk dat ook de tolk gebonden is aan het beroepsgeheim!
- ⇒ Hou indien nodig rekening met het geslacht van de tolk. Vooral bij gevoelige thema's hebben vrouwen misschien liever een vrouwelijke tolk en mannen een mannelijke.
- ⇒ Ondersteun de tolk voldoende want het onderwerp is voor hem of haar misschien ook niet vanzelfsprekend. Bereid de gesprekken goed voor en maak ruimte voor nazorg.
- ⇒ Als de deelnemers bij een gevoelig onderwerp overgaan naar hun eigen taal, is het belangrijk dat de tolk blijft vertalen naar het Nederlands zodat alle professionelen kunnen deelnemen aan het gesprek.
- ⇒ Tolken zijn niet altijd vertrouwd met het jargon van de hulp- en dienstverlening. Geef hen daarom voldoende informatie en tijd om de gesprekken voor te bereiden.
- ⇒ De tolk- en vertaaldienst Gent biedt een vorming "werken met tolken" aan. Voor meer informatie kan je surfen naar www.tgvgent.be

2. Uit de praktijk: Twee helften van een appel

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we GRIP invullen binnen het project Twee helften van een appel, een reeks voor allochtone vrouwen over relaties en partnergeweld.

De titel Twee helften van een appel komt van het Turkse spreekwoord *elmanin iki yarisi* dat de gelijkwaardigheid van man en vrouw symboliseert. Wanneer je een appel in tweeën snijdt, krijg je twee stukken, de man en de vrouw, die op elkaar lijken maar niet hetzelfde zijn. Het spreekwoord benadrukt dat man en vrouw gelijkwaardig zijn, maar daarom niet helemaal gelijk.

De appel blijft doorheen de hele reeks aanwezig. Bij elke sessie staat een mandje appels klaar van verschillende soorten en kleuren. Daaruit kiezen de vrouwen elk een appel. Hiermee willen we verwijzen naar de schoonheid en de verscheidenheid van de deelnemers.

Twee helften van een appel werd voor het eerst georganiseerd in 2007 en werd na een positieve evaluatie herhaald in 2008. Bij de eerste reeks merkten we dat de deelnemers er behoefte aan hadden om hun eigen ervaringen meer uit te wisselen. Daarom besloten we hier in 2008 tijdens de bijeenkomsten meer ruimte voor te maken. Zo voegden we twee extra sessies toe met een groeps gesprek, begeleid door een psychologe.

We organiseerden deze reeks in het verleden voor Turkse vrouwen die een eerder geïsoleerd leven leiden maar het kan gerust ook voor andere nationaliteiten en, mits enkele aanpassingen, voor mannen of andere groepen met een gemeenschappelijke vraag of achtergrond.

2.1. Aanleiding

Twee helften van een appel ontstond naar aanleiding van verschillende signalen:

De voorbije jaren ondersteunde Intercultureel Netwerk Gent vzw een interculturaliseringsproces binnen de CAW's Visserij en Artevelde. Daar ondervond men dat allochtone vrouwen oververtegenwoordigd zijn in het vluchthuis maar veel minder in de andere, preventievere of minder ingrijpende vormen van hulp- en dienstverlening. Daaruit konden we afleiden dat deze vrouwen pas hulp zoeken als ze echt niet anders kunnen. Het is dan al te laat om partnergeweld te voorkomen.

Ook de Gentse politie stelt vast dat er meer interventies zijn bij huiselijk geweld in allochtone gezinnen.

Naast deze externe signalen ontmoetten de medewerkers van Intercultureel Netwerk Gent vzw zelf ook verschillende vrouwen die in een moeilijke gezinssituatie leven en het slachtoffer zijn of dreigen te worden van partnergeweld.

CAW Artevelde nam contact op met Intercultureel Netwerk Gent vzw met de vraag hen te ondersteunen om allochtone vrouwen eerder te bereiken. Hoe sneller de vrouwen aan de alarmbel trekken, hoe meer kans er is om escalaties van geweld te voorkomen. Het resultaat van deze samenwerking is Twee helften van een appel, een toegankelijke reeks waarin Turkse vrouwen ingelicht worden over de hulp- en dienstverlening en waar het mogelijk is om openlijk te praten over hun relatie. Op die manier willen we de vrouwen niet alleen informeren maar hen ook versterken zodat ze de kans krijgen om opnieuw grip te krijgen op hun leven.

2.2. Doelgroep

Twee helften van een appel richt zich tot Turkse vrouwen in Gent die een geïsoleerd leven leiden en het slachtoffer zijn van partnergeweld of dat dreigen te worden. We willen daarbij vooral vrouwen bereiken die de weg naar de reguliere hulp- en dienstverlening niet vinden.

2.3. Noden van de doelgroep

Zoals eerder vermeld zochten we samen met de CAW's een andere manier om deze vrouwen te bereiken. GRIP is een methode die rekening houdt met hun specifieke behoeften, namelijk die aan toegankelijke informatie, een veilige omgeving, de uitwisseling tussen gelijkgezinden en ten slotte de behoefte om gevoelige thema's te bespreken in hun eigen taal.

De behoefte aan toegankelijke informatie.

Veel allochtonen hebben nog steeds een grote behoefte aan toegankelijke informatie. Dat geldt overigens voor de volledige welzijnssector. Klassieke informatiecampagnes blijken deze mensen nog steeds onvoldoende te bereiken. Vooral kwetsbare vrouwen zijn immers nog te weinig vertrouwd met de hulp- en dienstverlening en kennen niet altijd voldoende Nederlands om schriftelijke bronnen goed te interpreteren. Bovendien leven zij vaak geïsoleerd en voelen ze zich minder betrokken bij de samenleving. Om deze redenen blijven ze niet altijd stilstaan bij een affiche en nemen ze minder snel een folder in de hand.

Vooral over onderwerpen waar nog een taboe op rust, zoals partnergeweld, is de nood aan informatie heel hoog. Toegankelijke informatie kan dus tegemoet komen aan de noden van verschillende doelgroepen.

Kortgeschoolde allochtonen voelen zich vaak het best bij mondelinge informatie. Toch kan het ook helpen om schriftelijk materiaal te hertalen naar een toegankelijke tekst en die gericht te verspreiden. Bij GRIP ligt de nadruk op het mondelinge, met het schriftelijke als ondersteuning. Dat is vooral belangrijk bij de rekrutering van de deelnemers. Kandidaten worden één voor één of in kleine groepjes aangesproken en krijgen uitleg over de reeks. Dat gesprek duurt ongeveer een half uur en wordt gevoerd door de sleutelfiguur, een (Turkse) collega die een goede reputatie geniet binnen de gemeenschap. Zij blijft bij het volledige project betrokken om de persoonlijke contacten met de groep te onderhouden.

De behoefte om dingen te bespreken in een veilige omgeving

We schenken veel aandacht aan het creëren van een veilige omgeving zodat de vrouwen zich voldoende op hun gemak voelen om in alle openheid te praten over persoonlijke onderwerpen. Dit gebeurt in eerste instantie bij de keuze van de locatie, die neutraal en makkelijk bereikbaar moet zijn. Daarnaast zorgen we voor een warm onthaal met iets lekkers. Bij een Turkse groep kunnen dat bijvoorbeeld Turkse hapjes zijn.

De behoefte aan uitwisseling met gelijkgezinden.

Er worden in een groep meer persoonlijke verhalen verteld als de vrouwen weten dat ze omringd zijn door mensen die belang hechten aan dezelfde waarden, op een gelijkaardige manier zijn opgegroeid of een migratie-ervaring hebben. Er zijn altijd verschillen binnen een groep en we moeten ons hoeden voor te veel veralgemeningen maar toch deelt iedereen min of meer dezelfde culturele achtergrond. In een gemengde groep zou een uitgehuwelijke vrouw misschien snel als een uitzondering bekeken worden terwijl dat in deze context makkelijker aanvaard is. Niemand hoeft verantwoording af te leggen of uit te leggen waarom dat gebruik nog steeds bestaat. Daardoor kan er openlijk gepraat worden en gaat er minder tijd verloren aan het kaderen van de culturele context. Dit neemt niet weg dat de voor- en nadelen ervan bespreekbaar moeten zijn en dat er meer of minder vrijgevochten vrouwen kunnen deelnemen.

Een belangrijk aspect van deze uitwisseling is het educatief karakter. De vrouwen leren veel van elkaar. Ervaring en kennis kan uitgewisseld worden. Deze groep heeft immers zelf al oplossingen en overlevingsstrategieën ontwikkeld, waar niet alleen de groep maar ook de begeleiders, de sprekers en de tolk van kunnen leren.

De behoefte om gevoelige thema's te bespreken in eigen taal.

Het is niet evident om familiale relaties te bespreken met vreemden. Velen krijgen snel het gevoel dat ze de vuile was moeten buitenhangen, wat in heel wat culturen onaanvaardbaar is. De sprekers brengen bovendien thema's aan die gevoelens losmaken en ook soms weerstand oproepen. In die gevallen is het voor de vrouwen goed dat ze kunnen terugvallen op hun eigen taal. Toch blijven we erover waken dat de voertaal van de reeks Nederlands blijft. Indien de vrouwen behoefte hebben aan ventilatie in de eigen taal, vertaalt de tolk naar het Nederlands zodat alle medewerkers het gesprek kunnen blijven volgen.

2.4. Doelstellingen

Met deze reeks willen we werken aan de interculturalisering van de hulp- en dienstverlening voor mensen die het slachtoffer zijn of dreigen te worden van partnergeweld. Daarnaast willen we de doelgroep beter informeren en versterken zodat ze sneller de stap zetten naar de hulp- en dienstverlening.

Dit houdt de volgende doelstellingen in:

- ⇒ De deelnemers kennen de verschillende diensten en hulpverleners: onthaaldiensten, contactpunt integratie van de stad Gent, cel partnergeweld, relatiebemiddeling, psychologen, therapeuten, seksuologen, vluchthuis, ... en weten hoe en waarvoor ze er terecht kunnen.
- ⇒ De deelnemers doen een beroep op de reguliere hulp- en dienstverlening wanneer ze in een moeilijke situatie verkeren.
- ⇒ De deelnemers staan stil bij hun eigen vooroordelen rond de hulp- en dienstverlening en krijgen daar een genuanceerd beeld over dat beter aansluit bij de realiteit.
- ⇒ De samenwerkende partner ontvangt de signalen van de doelgroep en leert hoe men de doelgroep beter kan bereiken.

2.5. Van categoriaal naar inclusief

Nederlands

Hoewel de groep enkel uit Turkse vrouwen bestond, was het voor ons belangrijk om het Nederlands als voertaal te behouden. Ook bij de keuze van de groepsbegeleider bleef de expertise belangrijker dan de afkomst en de taal.

In de reguliere hulp- en dienstverlening worden vrouwen evenmin rechtstreeks in het Turks geholpen. Door de reeks in het Nederlands te geven, kunnen de deelnemers zich hierop voorbereiden en wennen ze al aan een tolk. Bovendien toont het ook dat een Nederlandstalige hulpverlener, ondanks de culturele verschillen, even goed in staat is om de problemen van de Turkse vrouwen te begrijpen en hen daarin te helpen.

Deze keuze wordt door de deelnemers gemakkelijk aanvaard. Zij vinden eveneens dat expertise en de bereikbaarheid van de hulpverlener op de eerste plaats komt en pas dan de afkomst. Een goede tolk is daarbij wel heel belangrijk maar is niet altijd vanzelfsprekend. Enerzijds is het voor deze vrouwen moeilijker om een beroep te doen op tolken die ze kennen en dat omwille van de privacy. Anderzijds is het zelfs voor professionelen niet altijd makkelijk om in dergelijke situaties te tolken en kan er ook bij hen een taboe rusten op onderwerpen als seksualiteit, partnergeweld en genderrollen. Om die redenen hebben we onze tolk goed voorbereid en dat wierp zijn vruchten af. Zij gaf bijvoorbeeld zelf aan dat dit geen gemakkelijk thema is maar dat ze er, dankzij de reeks, in is gegroeid. Ze werd ook door de groep positief geëvalueerd.

Daarnaast willen we ook vermelden dat de keuze voor allochtone sprekers voordelen heeft maar ook enkele nadelen. Ten eerste leeft er bij veel vrouwen de angst voor sociale controle wanneer de tolk of de spreker afkomstig is uit de eigen gemeenschap. Daarom doen ze vaak een beroep op een autochtone hulpverlener of iemand uit een andere stad. Ten tweede moet je er ook op letten dat de sprekers voldoende taalvaardig zijn. Hulpverleners die in België hebben gestudeerd, beheersen de moedertaal soms niet voldoende of hebben niet de nodige woordenschat om een groepsgesprek te leiden.

Ik ben wel trots op deze carrièrevrouwen, ze zijn een rolmodel voor mij en mijn dochters. Maar ik heb wel liever Vlaamse experts. Ik voel er mij minder verlegen bij. Ik heb ook geen Turkse dokter en zelfs mijn gynaecoloog is Vlaams. Vlamingen zijn professioneler.

Niettemin merken we wel dat de vrouwen bij emotioneel geladen onderwerpen behoefte hebben aan een gesprek in de moedertaal. De groepsbegeleider probeert daaraan tegemoet te komen via de ondersteuning van de tolk, de sleutelfiguur of de Turkstalige sprekers.

Groepswerk

Binnen deze informatiereeks wordt bewust gekozen voor groepswerk. Op die manier willen we een veilige omgeving creëren om gevoelige thema's bespreekbaar te maken. We geloven immers dat het de vrouwen makkelijker maakt om later hun verhaal te vertellen binnen de individuele hulp- en dienstverlening.

Om de veiligheid van de groep te bewaken, besteden we extra aandacht aan de rekrutering en de selectie. We beperken het aantal deelnemers en zorgen voor een min of meer homogene groep. We proberen bijvoorbeeld geen schoonmoeders en/of schoondochters te confronteren. Hier waren alle deelneemsters Turkse kwetsbare vrouwen. Maar er waren wel verschillen binnen de groep qua leeftijd en geboorteplaats. Sommigen waren geboren in België, anderen kwamen later via huwelijksmigratie naar ons land. Er waren met andere woorden verschillen in opleiding en de context waarin de vrouwen opgroeiden, namelijk platteland of stad.

De groepssamenstelling zal een invloed hebben op de begeleiding. Zo kunnen jongere en oudere vrouwen in één groep andere dynamieken geven dan wanneer de groep homogener is qua leeftijd. Het is dus belangrijk om hier bij de rekrutering al rekening mee te houden en goed te overwegen wie je in de groep wilt.

Ten slotte werken we via het groepswerk ook aan empowerment bij de vrouwen. Door met elkaar te praten over deze onderwerpen versterken ze hun eigen sociaal netwerk en wordt het sociaal isolement, waarin veel van hen leven, voor een stukje doorbroken.

Samenwerking

Interculturalisering van de hulp- en dienstverlening is vaak een lang en moeizaam proces. Dat is zeker zo bij plaatsen of diensten waar (ook bij autochtonen) nog een

taboe op rust. Daarom moeten deze organisaties werken aan hun eigen bekendheid en toegankelijkheid en dit in verschillende stappen. Een betere samenwerking tussen organisaties die dichterbij de doelgroep staan en zij die de inhoudelijke expertise hebben, kan een stap in de goede richting zijn. De verschillende partners worden daarbij aangesproken op hun eigen expertise en vullen elkaar goed aan.

2.6. Verloop van de sessies

Hier bespreken we de inhoud van de reeks Twee helften van een appel, zoals die door Intercultureel Netwerk Gent vzw en CAW Artevelde wordt ingevuld. De onderwerpen die aan bod komen, staan niet vast maar kunnen naargelang de situatie aangepast worden aan de vragen van de doelgroep. Ook de plek waar je het organiseert en het specifieke reguliere aanbod kan een rol spelen.

Naargelang de inhoud van de sessies kunnen we een onderscheid maken tussen pure informatieve momenten en intensievere groepsgesprekken waarin er meer aandacht gaat naar de individuele beleving van de vrouwen.

- ⇒ Kennismaking
- ⇒ Mijn man zegt...
- ⇒ CAW en Contactpunt
- ⇒ Huwelijksproblemen en het effect ervan op kinderen
- ⇒ Cel partnergeweld
- ⇒ Vluchthuis
- ⇒ Seksualiteitsbeleving en relaties
- ⇒ Afronding en evaluatie

1. Kennismaking en vertrouwen

In de eerste sessie is het heel belangrijk om een gevoel van vertrouwen te geven aan de deelnemers. Daarom zetten we nog geen inhoudelijke thema's op het programma.

We beginnen met een welkomstwoordje waarin kort wordt uitgelegd wie de reeks organiseert en waarom. De verschillende rollen van het aanwezige personeel worden verduidelijkt, waarbij we de nadruk leggen op het beroepsgeheim van alle betrokkenen.

Daarna schrijven de deelnemers hun naam op een kaartje dat ze in een doos steken.

Zoals eerder vermeld, verwijzen we al bij de eerste bijeenkomst naar het PICKASOLL-principe (zie pagina 11). Dat wordt bij elke bijeenkomst herhaald en blijft zichtbaar aan de muur hangen. Wanneer de groep onrustig wordt of vergeet naar elkaar te luisteren, kan er met een klein gebaar naar verwezen worden. Er is daarbij ook extra aandacht voor het beroepsgeheim van de tolk.

Vervolgens gaan we over naar de inhoud van de dag. De deelnemers leren elkaar beter kennen en vertrouwen door complimentjes te geven. Één na één trekken de vrouwen een naam uit de doos. Aan die persoon geven ze dan een complimentje en een bloemetje, een belangrijk symbool binnen de Turkse gemeenschap. Op deze manier willen we de deelnemers letterlijk in de bloemetjes zetten door aandacht te schenken aan hun kwaliteiten. Je kan in plaats van een bloemetje ook werken met een pluim, in Vlaanderen het symbool voor een complimentje.

Na dit rondje brainstormen de vrouwen in kleine groepjes over het woord "relatie". Ze vertellen wat er het eerst bij hen opkomt als ze dat woord horen. Dat wordt nabesproken in de grote groep.

2. Rollenspel "mijn man zegt..."

In de tweede sessie neemt de communicatie tussen man en vrouw een belangrijke plaats in. De deelnemers krijgen verschillende kaartjes waarop een uitspraak van een man staat. Op die manier worden verschillende situaties besproken en zien de vrouwen dat een bepaalde zin of situatie verschillende interpretaties kan hebben. Zo kunnen ze zich inleven in de beweegredenen van hun man of andere leden van hun familie. In een relatie zijn er immers altijd twee partijen en op deze manier brengen we het standpunt van de man in.

Voorbeelden van uitspraken:

Ik wil graag terug in Turkije gaan wonen.
In huis = vrouwenwerk, uit huis= mannenwerk
Jij daar
Ik had geen betere moeder voor mijn kinderen kunnen krijgen.
Ik moet de familie eer beschermen
Ik ben het hoofd van het gezin. Als er een probleem is, zal ik dat oplossen
Wanneer een man een vrouw slaat, is dat omdat ze iets fout deed.
Je kleedt je te uitdagend
Wij zijn tot elkaar veroordeeld
Zij is van mij, anderen moeten zich daar niet mee bemoeien
Ik zie je nog altijd graag, zelfs na 20 jaar.

3. CAW en Contactpunt

In de derde sessie nodigen we enkele medewerkers uit van een CAW en het Gentse Contactpunt. Zij krijgen de tijd om hun werking voor te stellen en vragen te beantwoorden. Zo krijgen de vrouwen een idee met welke vragen ze waar terecht kunnen. Na de sessie is er ruimte voor persoonlijkere vragen.

4. Huwelijksproblemen en het effect ervan op kinderen

Veel vrouwen maken zich bij een stukgelopen relatie zorgen over hun kinderen en gezinsleven. Problemen binnen een relatie kunnen wel degelijk een negatieve invloed hebben op de kinderen. Een psycholoog praat hierover en geeft de deelnemers een aantal handvatten mee in verband met de opvoeding van de kinderen. Ze luistert daarbij ook naar de vragen van de vrouwen.

5. Groepsgesprek over het effect van huwelijksproblemen op de kinderen

In deze sessie praten we samen (met dezelfde psychologe) over de kindertijd van de vrouwen. Hoe werden zij opgevoed en welke invloed had de relatie van hun ouders op hen? Hoe voeden de vrouwen nu zelf hun kinderen op?

Tijdens dit gesprek is het vooral de bedoeling om uit te wisselen, naar elkaar te luisteren zonder te beoordelen. Daarnaast willen we de vrouwen laten reflecteren over hun eigen opvoeding en die van hun kinderen. De psychologe kan hier en daar wel tips meegeven. Ze erkent de eigen expertise van de moeders en versterkt die.

6. Cel Partnergeweld (van CAW Artevelde en CAW Visserij)

Een medewerker geeft uitleg over de cel partnergeweld. Die is in het leven geroepen omdat partners vaak nog een kans willen geven aan hun relatie. Zowel de man als de vrouw worden bij de hulpverlening betrokken.

7. Vluchthuis

Er bestaan binnen sommige allochtone gemeenschappen nog veel vooroordelen over het vluchthuis. Bij sommigen staat het zelfs bekend als een bordeel. De meeste vrouwen vinden ook dat een fatsoenlijk meisje hier zeker niet naartoe kan.

De werknemer die de werking van het vluchthuis voorstelde, was een man en hij kon deze vooroordelen voor een stuk doorbreken. Hij toonde dat je ook door een man geholpen kan worden en gaf een realistisch beeld van de werking van het vluchthuis en hoe je er terecht kan.

8. Seksualiteitsbeleving en relaties

In de achtste sessie nodigen we een seksuologe uit om te praten over seksualiteit en relaties. We nodigen voor dit thema een ervaren (allochtone) seksuologe uit omdat er nog veel taboes rond dit onderwerp hangen en het niet gemakkelijk te bespreken is in groep. Toch blijft dit thema uiteenlopende reacties uitlokken bij de vrouwen. Sommigen vinden het bevrijdend om over dit onderwerp te praten, anderen voelen schroom of vinden dat het te ver gaat. Het is daarbij ook belangrijk om te waken over het taalgebruik van de tolk en de spreker en vulgaire woorden te vermijden.

9. Afronding en evaluatie

Tijdens de laatste sessie evalueren we de reeks grondig met de vrouwen. We doen dit aan de hand van een vragenlijst en een individueel gesprek. Daarin peilen we naar de algemene tevredenheid van de vrouwen en kijken we of zij nog cruciale vragen hebben of pijnpunten ervaren die we moeten doorgeven aan de reguliere dienstverlening.

2.7. Signalen uit de twee reeksen

Hier zetten we de signalen op een rijtje die we verzamelden uit de twee groepen van Twee helften van een appel. Deze signalen zijn afkomstig van een specifieke groep Turkse vrouwen en kunnen dus niet altijd veralgemeend worden naar andere groepen. Ze zijn aangevuld met de signalen van CAW Artevelde en de aanwezige sprekers.

Kennis is macht

De deelnemers betreuren dat zij de hulp- en dienstverlening onvoldoende kennen. Verschillende vrouwen vroegen zich luidop af waarom ze deze informatie niet vroeger kregen, eventueel via de cursussen maatschappelijke oriëntatie. Hulp- en dienstverlening komt daar inderdaad wel aan bod maar er is onvoldoende ruimte om dieper in te gaan op relaties en partnergeweld. Daardoor blijft de informatie minder goed hangen. Dan blijft nog de vraag hoe mensen die niet in aanmerking komen voor het onthaalaanbod aan deze informatie kunnen komen.

Invloed op de kinderen

Veel vrouwen maken zich zorgen over hun kinderen omdat ze zien dat hun relatieproblemen invloed hebben op hen. Sommige jongeren nemen het agressief gedrag van hun vader over. Bovendien zijn jongeren vaak verstrikt tussen twee culturen waardoor hun puberteit zwaarder kan doorwegen op het gezinsleven.

Cultuur

Veel deelnemers zijn ervan overtuigd dat hun problemen cultuurgebonden zijn waardoor ze niet gemakkelijk een beroep doen op autochtone hulpverleners (dat idee wordt ook gedeeld door sommige hulpverleners). Ze denken dat autochtone kinderen anders zijn dan allochtone, dat autochtonen hun relatie anders beleven dan allochtonen en dat autochtonen minder relationele problemen hebben.

Deze verschillen zijn soms reëel maar hoeven een goede hulp- en dienstverlening niet in de weg te staan. Het is immers voorbarig om te denken dat het onmogelijk is om een hulpverleningsrelatie op te bouwen met iemand van een andere cultuur. Door ook autochtone hulpverleners aan het woord te laten, trachten wij deze drempel voor een stukje te verlagen.

Vooroordelen

Binnen de Turkse gemeenschap bestaan er nog tal van vooroordelen over de hulp- en dienstverlening en dan vooral over diensten zoals het vluchthuis. Veel vrouwen hebben dan ook schrik om naar een hulpverlener toe te stappen omdat ze de sociale controle vrezen en roddels willen vermijden.

We hebben deze vooroordelen doorbroken door een (mannelijke) hulpverlener uit te nodigen die in het vluchthuis werkt en die verschillende herkenbare casussen naar voren bracht, zowel bij allochtone als autochtone koppels en bij relaties met en zonder liefde. Ook de andere hulpverleners werkten mee aan een genuanceerder beeld van de hulp- en dienstverlening.

In deze context is het ook belangrijk om voor GRIP een neutrale locatie te kiezen, waar geen negatieve associaties aan verbonden zijn en vrouwen zonder veel schroom naar toe kunnen.

Isolement

Het blijft voor veel vrouwen nog moeilijk om zich vrij te bewegen. Er is veel sociale controle van de man, de schoonfamilie en de bredere sociale omgeving. Het grootste bewijs daarvan is het signaal dat het sommige vrouwen niet lukt om de cursus Maatschappelijke Oriëntatie te volgen, ook al is het verplicht. De familie betaalt dan nog liever een boete. Een deelnemster vertelt dat ze wel gerust naar een cursus boekhouden kan omdat de man denkt dat dit ten goede kan komen van zijn eigen zaak.

Om die reden moesten verschillende deelnemsters hun deelname geheim houden. Het kan helpen om de vrouwen samen te brengen op een plek waar ze hoe dan ook komen, zoals bijvoorbeeld de school van hun kinderen.

Het isolement van deze groep valt erg op maar kan zeker niet veralgemeend worden naar de volledige Turkse gemeenschap. Het was immers juist de bedoeling om geïsoleerde vrouwen te bereiken die de weg niet vinden naar de hulp- en dienstverlening. Daarnaast leven er in Gent natuurlijk heel veel Turkse vrouwen die zich wel vrij kunnen bewegen en een eigen leven kunnen uitbouwen.

Wat met de mannen?

Ten slotte blijft voor ons ook de vraag hoe we de allochtone mannen kunnen bereiken. Bij problemen rond partnergeweld is het immers belangrijk om het volledige gezin bij de hulp- en dienstverlening te betrekken. Het is niet alleen de vrouw die versterkt moet worden, maar ook de man en eventueel de familie en de kinderen. Bovendien bestaat het gevaar dat je de mannen nog meer stigmatiseert als dader en de verantwoordelijkheid om de situatie te veranderen volledig bij de vrouw legt. Er is immers nooit een duidelijke slachtoffer- en daderrol. Ten slotte kunnen ook mannen het slachtoffer zijn van fysiek of psychisch partnergeweld, of slachtoffers kennen die ze misschien willen helpen.

Verschillende vrouwen vroegen dan ook of hun man een dergelijke reeks kan volgen. Anderen opperden het idee om als koppel deel te nemen.

Emancipatie

Ondanks de geïsoleerde positie waarin deze vrouwen leven, valt de kracht van deze vrouwen erg op. Zij willen hun leven in eigen handen nemen en zoeken zich een weg in onze samenleving. Dit bleek duidelijk in de eerste groep, waar de deelnemers ervoor kozen om verder samen te komen. Deze groep breidde zich verder uit en wordt begeleid door een vrijwilligster, die niet verbonden is aan Intercultureel Netwerk Gent vzw of CAW Artevelde.

2.8. Evaluatie van de doelstellingen

Ik heb veel geleerd van die sessies en ik was altijd aanwezig. Hierdoor heb ik een nog ruimer beeld en kijk op bepaalde situaties en nieuwe mensen leren kennen. Na het project ben ik zelfstandiger geworden. Ook voel ik me sterker in mijn schoenen staan.

Kritische vraag die ik mezelf en aan jou wil stellen: "Waar waren die organisaties toen ik echt in de problemen zat en nood had aan wegwijs?" Ik laat mezelf niet meer doen door mijn man. Ik durfde vroeger niet reageren. Maar nu heb ik de moed om daarop in te gaan.

Wat bij mij sterk is blijven hangen, dit heeft me diep beïnvloed: "De eerste stap is het belangrijkste" had de begeleidster gezegd! Dat heeft me diep doen nadenken. Elke kleine stap is zeer belangrijk om te groeien naar een zelfstandiger en sterker levenswijze. Ik mis mijn jonge verloren jaren, waar ik nergens geholpen ben door onwetendheid en al die jaren dat ik mishandeld ben.

De deelnemers kennen de verschillende diensten en de hulpverleners

Uit de evaluatieformulieren en het afrondend gesprek blijkt dat de meerderheid erg tevreden is over de gekregen informatie. De deelnemers weten nu meer over de verschillende diensten die in de reeks aan bod kwamen zoals de onthaaldiensten, Contactpunt van de stad Gent, de Cel Partnergeweld. Daarnaast leerden ze ook een psychologe en seksuologe kennen.

De meeste vrouwen van deze groep staan open om kennis te vergaren en die te delen met anderen. Wij weten dat ze de informatie al doorgaven. Dit bevestigt een bestaande nood bij de doelgroep. Veel deelnemers geven de informatie door aan vriendinnen, schoonzussen of eigen dochters. Sommigen geven ook selectief kennis door aan hun man, al heeft geen enkele vrouw de volledige waarheid over de reeks verteld. Het doorgeven van informatie verloopt wel voorzichtig en enkel aan de mensen die er nood aan hebben want het blijft een taboe-onderwerp.

Ik heb de informatie niet rondgestrooid maar voorzichtig doorgegeven aan mensen van wie ik dacht dat ze het nodig hadden.

*Mijn man weet de grote lijnen en vindt het onnodig en een koffieklets.
Hij slaapt veel overdag en dan stoor ik hem niet.
Hij reageerde wel fel op de man van het Vluchthuis en de seksuologe.*

De gekozen onderwerpen graven dieper dan enkel de hulp- en dienstverlening inzake geweld. Er werd ook gewerkt aan inzicht in de problematiek en ook aan het nemen van de eigen verantwoordelijkheid.

Enkele vrouwen zeggen dat ze nog steeds behoefte hebben aan informatie over de bredere hulp- en dienstverlening in België, het onderwijs en de wetgeving.

De deelnemers doen een beroep op de reguliere hulp- en dienstverlening wanneer ze in een moeilijke situatie verkeren.

Enkele vrouwen hebben na de reeks al een beroep gedaan op de hulp- en dienstverlening. Sommigen van hen stelden na de bijeenkomst persoonlijke vragen aan de spreker of spreker. Anderen gingen later zelf naar het CAW. Een vrouw vertelt ook dat ze een vriendin in nood geholpen heeft door samen met haar naar het vluchthuis te gaan. Ze was daarbij heel tevreden over de ontvangst en het hielp dat de medewerker die het vluchthuis voorstelde, daar ook aanwezig was.

Ik ben met mijn buurvrouw naar het Vluchthuis gereden. Het was nog niet eens 7 uur, maar J. heeft haar heel lief opgevangen.

Een medewerkster van CAW Artevelde vertelt ook dat er meer vrouwen naar haar vragen en ook op voorhand een afspraak maken voor een tolk.

Ik ben met mijn vriendin meegegaan naar het CAW. Het was M. niet, maar we werden goed geholpen.

De deelnemers staan stil bij hun eigen vooroordelen rond de hulp- en dienstverlening en krijgen daar een genuanceerd beeld over.

We hebben reeds vermeld dat een groot aantal vrouwen een negatief beeld had over de hulp- en dienstverlening waardoor ze geloofden dat ze daar als allochtoon niet terecht konden of er uit vrees voor roddel geen beroep op durfden doen.

Doorheen de sessies hebben we een groot deel van deze vooroordelen kunnen doorbreken. We slaagden erin de hulpverleners een gezicht te geven waardoor het vertrouwen in de professionaliteit van verschillende diensten hersteld werd. Daardoor stapten een aantal vrouwen al naar een hulpverlener toe, waar ze een positieve ervaring aan overhielden. Daarnaast werd de informatie ook doorgegeven aan anderen. Dat verliep niet altijd positief. Sommige kennissen bleven vasthouden aan de eigen vooroordelen, anderen maakten gebruik van de informatie die hen gegeven werd.

*Ik heb nu een veel positievere kijk op de hulpverlening,
we kunnen daar terecht met onze problemen.*

De samenwerkende partner ontvangt de signalen van de doelgroep en leert de
doelgroep beter te bereiken.

De verschillende medewerkers van CAW Artevelde en CAW Visserij die tijdens de reeks te gast waren, werden van bij het begin tot en met de evaluatie bij de reeks betrokken. Hierdoor ontvingen zij de signalen van de doelgroep en leerden ze hen ook beter kennen.

Empowerment

Uit de evaluaties blijkt dat de meeste vrouwen nu op een andere manier in hun relatie staan. Ze beseffen dat ze het recht hebben om te reageren tegen de onderdrukking door hun man of schoonfamilie. In minder acute situaties proberen ze ook meer aandacht te schenken aan de communicatie binnen de relatie.

*Mijn man vindt dat ik vriendelijker geworden ben sinds ik naar deze
bijeenkomsten kom. Ik ben vriendelijker tegen hem en de kinderen, want ik
weet dat het nog zo slecht niet gaat met ons. Als ik dan al wel eens boos ben,
maakt hij een grapje "heb je dat daar geleerd?"*

Veel vrouwen geven ook aan dat ze dankzij deze reeks sterker in hun schoenen staan. Het deed hen deugd om met lotgenoten te praten. Enkele vrouwen zeggen ook dat ze een mooie vriendschap hebben overgehouden aan de reeks.

*Het doet deugd om buiten te komen. De eerste weken was ik nog wat bang.
Ook was ik boos op het leven. Ik heb hier een stuk mijn verdriet kunnen
verwerken. Het voelde bijna therapeutisch.*

3. Kritische succesfactoren

Vanuit onze ervaring met het project Twee helften van een appel, kunnen we een aantal kritische succesfactoren formuleren die we ook voor andere GRIP projecten in het oog moeten houden.

Verschillende rollen, 1 team

Tijdens de bijeenkomsten zijn er vijf professionelen aanwezig, namelijk de groepsbegeleider, de sleutelfiguur, een tolk, de spreker en de verslaggever. Dat maakt de methodiek sterker maar het kan ook een valkuil zijn.

Het moet voor de deelnemers heel duidelijk zijn welke rol iedereen opneemt en bij wie ze terecht kunnen met vragen. Dat gebeurt best in het begin van de reeks. Daarnaast moeten de verschillende professionelen ook goed weten welke taken ze hebben en wat ze van elkaar kunnen verwachten. Er moeten daarbij duidelijke grenzen getrokken worden en heldere afspraken gemaakt.

Bovendien moet de communicatie open zijn zodat alles uitgesproken kan worden, van de kleine misverstanden tot grote ergernissen of morele muizenissen. Ten slotte moeten de doelstellingen duidelijk zijn zodat iedereen er achter kan staan. Alleen dan is het mogelijk om alle krachten te verenigen en samen aan één lijn te trekken.

Kort en concreet

Voor de toegankelijkheid van GRIP is de inhoud en de opbouw ervan erg belangrijk. Een sessie mag niet te lang zijn en wordt opgebouwd rond een concreet thema dat aansluit bij de leefwereld van de deelnemers. Het is soms verleidelijk om een bijeenkomst te overladen, omdat je tenslotte veel wilt meegeven aan de deelnemers. Dat kan er echter voor zorgen dat zij geen structuur meer vinden in de overvloed aan informatie en er uiteindelijk niets van onthouden waardoor ze hun motivatie verliezen. Daarnaast moet er ook altijd ruimte zijn voor de eigen inbreng van de deelnemers. Zij kunnen de behoefte hebben om hun eigen verhaal te vertellen. De groepsbegeleider moet hier, in de mate van het mogelijke, flexibel op kunnen inspelen.

De tolk

GRIP valt of staat ook met de professionaliteit van de tolk. Een goed opgebouwde bijeenkomst kan immers de mist ingaan wanneer de tolk het laat afweten. Het is daarom belangrijk om hem of haar op voorhand voldoende voor te bereiden. Ook de nazorg na elke bijeenkomst is daarbij belangrijk. Hou daarbij rekening met de aandachtspunten voor het werken met tolken uit hoofdstuk twee.

Kleine groep

Om de veiligheid binnen de groep te bevorderen kiezen we voor kleine groepen. Het is mogelijk dat er in de loop van de reeks mensen afhaken waardoor de groep verkleint. Er worden echter nooit anderen aangesproken om deze lege plaatsen in te vullen. Het is immers onmogelijk om later aan te sluiten bij de groep, die dan al een deel van het proces heeft afgelegd.

4. GRIP: Hoe verder?

GRIP kadert binnen de opdracht van de integratiesector om nieuwe methodieken te ontwikkelen en te experimenteren om vervolgens producten over te dragen aan de reguliere hulp-en dienstverlening. Het is een jonge methodiek die bij elk project verder groeit. Het komt tegemoet aan een aantal noden van de doelgroep zoals die aan toegankelijke informatie, een vertrouwde omgeving, de uitwisseling tussen gelijkgezinden en ten slotte de behoefte om gevoelige thema's te bespreken in hun eigen taal. Daarnaast maakt het de hulp- en dienstverlening toegankelijker voor de deelnemers door de hulpverleners een gezicht te geven en duidelijke en concrete informatie te bieden.

Toch roept deze methodiek nog een aantal vragen op waar wij ons in de toekomst samen met de welzijnspartners verder willen over buigen. GRIP vraagt immers veel energie. Bovendien bereiken we per groep een beperkt aantal deelnemers. We rekenen er daarbij wel op dat zij een deel van de informatie doorgeven aan kennissen maar door het geladen onderwerp is dat niet altijd vanzelfsprekend.

Om meer mensen met deze methodiek te bereiken is samenwerking erg belangrijk. De integratiesector en de welzijnssector moeten daarom de handen in elkaar slaan om deze methodiek in te bedden in de reguliere hulp- en dienstverlening. Dat zal het duurzame karakter ervan bevorderen.

Als integratiecentrum bundelen wij onze krachten met de Gentse CAW's waardoor wij elkaar kunnen aanvullen en ieder zijn expertise kan inbrengen. Maar dit project kadert ook binnen onze interculturaliseringsopdracht en het is dan ook de bedoeling dat we onszelf overbodig maken en dat reguliere diensten zelf met de methodiek aan de slag kunnen.

5. Bijlage: Promotie Twee helften van een appel

Intercultureel Netwerk Gent vzw

organiseren:

twee helften van een appel

Wat:

We leven in een snel veranderende maatschappij.
Veel invloeden komen op ons af.
Dat beïnvloedt ook onze huwelijksrelaties.

In 9 bijeenkomsten hebben we het over relaties
en alles wat daarmee samenhangt.

Voor wie:

Turkse vrouwen

Wanneer:

Dinsdag 8 april '08
Dinsdag 15 april '08
Dinsdag 22 april '08
Dinsdag 29 april '08
Dinsdag 6 mei '08
Dinsdag 13 mei '08
Dinsdag 20 mei '08
Dinsdag 27 mei '08
Dinsdag 3 juni '08

Telkens vanaf 9u tot 11u30

Waar:

Intercultureel Netwerk Gent
Dok Noord 7, 9000 GENT

info : **09.224.17.18** - Hava & Carine | interculturalisering@ingent.be

uw partner in diversiteit

rfj van zegel, NKT, L2007 | vs : H. G. G. G. G. | van Intercultureel Netwerk Gent | Dok Noord 7, 9000 Gent | www.ingent.be

Intercultureel Netwerk Gent vzw

SUNAR :

elmanın iki yarısı

ne:

Çok hızlı şekilde değişen bir toplumda yaşıyoruz.
Farklı etkenler bizleri etkilemekte
Bunlar ilişkilerimizde yansımakta.

9 defalık toplantıda ilişkilerimiz ve ona bağlantılı konular ele alınacaktır.

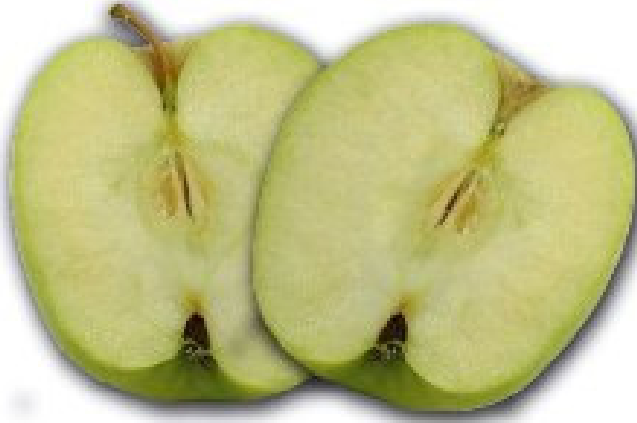
Kimlere?

Türk hanımlarına

Wanneer:

8 nisan '08, salı günü
15 nisan '08, salı günü
22 nisan '08, salı günü
29 nisan '08, salı günü
6 mayıs '08, salı günü
13 mayıs '08, salı günü
20 mayıs '08, salı günü
27 mayıs '08, salı günü
3 haziran '08, salı günü

9.00 ile 11.30 arası

Nerede?

Intercultural Network Gent, Dak Noord 7, 9000 GENT

bilgi : 09.224.17.18 - Hava & Carine | interculturalisering@ingent.be

uw partner in diversiteit

vzw met registratie nr. 0867 | rue de l'Arrière | rue Intercultureel Netwerk Gent | Dak Noord 7, 9000 Gent | www.ingent.be

COLOFON

Eerste druk, oktober 2008: GRIP: Werken rond delicate thema's met kwetsbare allochtone groepen.

Ontwikkeling GRIP: Hava Demirkapu, Emke Dierickx, Kries Hoornaert, Elke Hooyberghs en Carine Timmerman.

Auteur: Emke Dierickx

Eindredactie: CAW Artevelde en Intercultureel Netwerk Gent vzw

Meer informatie: Intercultureel Netwerk Gent vzw,
cel interculturalisering en vorming
Elke Hooyberghs
Dok Noord 7, 9000 Gent
09 224 17 18
Interculturalisering@ingent.be
www.ingent.be

CAW Artevelde
Frances Van Belle, Jongerenadviescentrum en Preventieteam
Holstraat 23, 9000 Gent
09/223.68.82

Verantwoordelijke uitgever: Memet Karaman, Dok Noord 7, 9000 Gent

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van intercultureel Netwerk Gent vzw mag niets uit deze uitgave vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, computer-software of op welke wijze dan ook.